

indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^h spectat, gibbum læueq; admodum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quæ in inferiori ipsius sedeneccarioⁱ constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^k Ne uerò uenæ caudæ caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exculptus est, quantus amplectendo innascendoq; cauæ caudici sufficiat. Cæterum^l inferiori sede iecur admodum amice uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq; corporis latitudinem oblongum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^m tuberebusⁿ ue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neuitquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quæ nanque^o duodenum exporitur^p intestinum, & uenæ^q portæ à iecore prodit, iecur quodam^r tubere prominere, sedem quam hic uacuum reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis^s uesicula cauæ iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculptus, medium eius uesiculae corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte^t sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq; septum transeunt, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeo sanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum sectionio pulchrè attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem concinnè admodum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uesicæ, & eius generis per multa, quæ amplam cavitatem eamq; unicam necessariò obtinentia, opportunitissimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam necessariò, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiū series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq; quæ septum spectat, præter sinum uenæ caudæ caudici paratū, exactè gibbum & læue, sed quæ uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quæ uerò superiori orificio uentriculi eiusq; sedi superiori uersus sinistram incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^u angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipue in anteriori ipsius sede, ubi sanè tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter^v unam patulae sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti^w foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, à qua portæ uenæ^x caudex principium ducit. Atque hæc sectio seu foramen est, quo umbilici^y uena humano iecori implantatur. Cæterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim dissectionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas^z λόβος Græci uocant) commentantur, e canum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumq; præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uerò in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est disinctum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinq; fibris manus apprehendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorū nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponūt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maxime nanq; ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensæ nomen fortitur, quod mensæ uices gerat: nam membrorū alimenta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq; inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq; commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectā ducunt. Huiusmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiaris eguisse forma.

Humanum iecoris formam à canis & porcini iecori bus uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ figmenta^q sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti altiter testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter^r scissionem seu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiscens excipitur. aut ob eius iecoris^s portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solum læui negotio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hætenus uenæ caudæ exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quod scilicet timidis gulosisq; maius obtigerit, & quod iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratium medicorum ipsam crapulam absumi iecur, seriò adeoq; cōtentiose affirmant, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsi persuadent, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ^t propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ caudæ^u soboles numerosè sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq; aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^v unam uenam congregiantur: non equidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in cauæ sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæc rursus in maiores, ampliores ue tantisper colliguntur, donec omnes in^w duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenæ caudæ sedem, quæ hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam^x graciles furculos eidem uenæ caudæ sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio fit, sed^y in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus. In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coacervantur, exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusæ, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm similima, nisi quod durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, *σφύγγια* nuncupauit. Præfens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquam tenui obuoluitur tunica, à ligamenti pronata, quibus iecur peritonæo, quæ id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: ^z unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectā ex anterioribus in posteriora protensum. Alterum uerò, quæ iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, à peritonæo nascitur. hic enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein^{aa} quæ cauæ uenæ caudex septum permeat, & dein secundum cauæ per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumq; peritonæum iecur colligat. Quinetiā cauæ iecoris sedi ubi portæ est principium, omenti quoq; portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio^{ab} uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim foetu è matre excluso arescit, ac in star ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligatis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiare fortitur tunicam, in quam duo quoq; inseruntur nerui: ^{ac} unus quidem à sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implatatis: ^{ad} alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cōiugij propaginibus discinditur,

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesiculae meatus in iecore.

Arteria.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac exilis pronascent tunica.

Nerui.